

ETGAR KERET

TAK

UŽ

LETĚ

Tak už leť

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.e-garamond.cz
www.albatrosmedia.cz

■ **garamond**

Etgar Keret

Tak už leť – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Etgar Keret

TAK UŽ LETĚ

Z hebrejštiny přeložily Tereza Černá a Magdaléna Jehličková

Věnováno Elimu a Gajovi

Tenkrát když mě předposledně vystřelili z děla

Tenkrát když mě předposledně vystřelili z děla, už jsem bydlel sám, Odelia s malým se odstěhovali. Našel jsem si brigádu jako údržbář klecí v rumunském cirkuse, který před časem přijel do města. Lví klece jsem měl hotové během půl hodinky, medvědí taky, ale ti sloni, to byla hrůza. Záda mě bolela jako čert a celý svět smrděl po výkalech. Můj život byl v troskách a pronikavý zápach sloního trusu tomu všemu nasadil korunu. Za nějakou dobu jsem dospěl k závěru, že potřebuju pauzu. Našel jsem si místo v zvětví vedle klece a ubalil jsem si cigáro. Ani ruce jsem si neopláchl.

Po pár šlucích jsem za sebou uslyšel lehké odkašlání. Byl to principál. Jmenoval se Icik a cirkus vyhrál v kartách. Starý Rumun, kterému cirkus dřív patřil, měl v ruce tři dámy, ale Icik je přebil pokerem. Vyprávěl mi ten příběh, když mě najímal. „Proč spoléhat na štěstí, když člověk umí dobře fixlovat?“ prohodil tenkrát a spiklenecky na mě mrkl. Báł jsem se, že mi Icik vynadá, protože jsem si udělal pauzu uprostřed práce, ale nevydal rozzlobeně. „Poslouchej,“ řekl mi, „nechtěl by sis snadno a rychle vydělat tisícovku?“ Přikývl jsem a Icik pokračoval: „Před

chvilí jsem byl v maringotce u Istvána, naší lidské dělové koule. Je vožralej jak dobytek. Chrápe tak, že ho nejde ani probudit, a představení začíná za čtvrt hodiny.“ Principálova dlaň opsala ve vzduchu oblouk napodobující dělostřeleckou salvu a jeho tlusté prsty přistály na mém čele. „Jestli to vezmeš dneska večer za něj, vyplatím ti tisícovku na dřevo.“

„V životě jsem nic podobného nezkusil,“ namítl jsem a potáhl z cigarety. „To si teda piš, že jo!“ prohlásil rezolutně principál. „A co tenkrát, když ti tvoje stará dala kopačky? Nebo když ti vlastní syn řekl, že už tě nechce nikdy vidět, poněvadž jsi ubožák? Nebo když se ti ztratil ten tvůj tlustý kocour? Hele, když tě mají vystřelit z děla, nepotřebuješ k tomu žádnou zvláštní mrštnost nebo sílu. Stačí být osamělý a zoufalý.“ „Nejsem osamělý,“ bránil jsem se. „Vážně?“ ušklíbl se Icik. „Víš co, sex nechme stranou a pověz mi, kdy se na tebe naposled některá usmála.“

Před vystoupením jsem si navlékl stříbrnou kombinézu. Zeptal jsem se starého klauna s velkým červeným nosem, jestli mi někdo vysvětlí, co mám dělat, než se nasoukám do hlavně. „No, pokud se dobře pamatuju,“ zahuhlal, „nejdůležitější je se úplně uvolnit. Nebo možná zatnout všechny svaly. Jedno z toho. Už nevím. A pak je důležitý, aby dělo mířilo přesně na cíl, jinak tě to odmrští někam pryč.“ „A to je celý?“ otázal jsem se. I v té kombinéze jsem pořád páchl od sloních hoven. Přišel principál a poplácal mě po zádech. „Hlavně si pamatuj,“ řekl mi, „že jakmile dopadneš na zem, musíš hned vstát, vběhnout do manéže a se širokým úsměvem se uklonit. Kdyby se náhodou stalo, že by sis něco narazil, neřkuli zlomil, musíš dělat jakoby nic a nehnout brvou. Obecenstvo nesmí nic poznat.“

Diváci v hledišti jásali. Povzbuzovali halasně klauny, kteří mě kopanci doprovodili až k hlavní děla, a nejvyšší z klaunů, ten

s květinou v klopě, ze které stříká voda, se mě těsně před tím, než škrtl sirkou u zápalné šňůry, potichu zeptal: „Určitě do toho chceš jít? Tohle je poslední příležitost vycouvat.“ „Jo,“ řekl jsem a klaun pokračoval: „A víš o tom, že tvůj předchůdce, lidská střela István, leží v nemocnici s dvanácti zlomenými žebry?“ „Ale hloupost,“ řekl jsem, „jenom trochu přebral a teď to vyspává v maringotce.“ „No, jak myslíš,“ pokrčil rameny klaun se stříkající kytkou v klopě a škrtl zápalkou.

Když na to teď zpětně myslím, vlastně jsem si všiml, že dělo mířilo trochu moc vysoko. Místo abych letěl k cíli, vymrštilo mě to vzhůru, prorazil jsem plachtoví cirkusového šapitó a plachtil dál k nebi, vysoko až k černým mrakům, které zatáhly oblohu. Přeletěl jsem opuštěný plácek drive-in kina, kam jsme si s Odelií jednou zajeli na film; nad parčíkem, kde se procházelo několik pejskařů s papírovým sáčkem v ruce a mezi nimi i malý Max, který zrovna ve chvíli, kdy jsem nad ním letěl, vzhlédl, usmál se a zamával mi na pozdrav; nad ulicí Ha-Jarkon, kde jsem na kraji chodníku vedle přístřešku na popelnice za americkým konzulátem zahlédl Tygříka, svého zaběhnutého kocoura, jak se zrovna snaží ulovit holuba. O pár vteřin později jsem přistál ve vlnách. Hrstka lidí na pláži vstala a vestoje mi zatleskala, a když jsem pak vyšel z moře ven, mladá dívka s piercingem v nose mi podala svůj ručník a usmála se na mě.

Když jsem došel zpátky k cirkusu, ještě jsem byl celý mokrý. Prostranství kolem šapitó se ponořilo do tmy. Cirkusový stan se vylidnil, jen uprostřed vedle děla, ze kterého mě vystřelili, seděl Icik a počítal peníze v pokladně. „Minul jsi cíl,“ vzhlédl ke mně vyčítavě, „a ani ses nevrátil poklonit se publiku, jak jsme byli domluvení. Za to ti strhávám čtyři stovky.“ Podal mi pár zmuchlaných bankovek, a když pochopil, že si je nevezmu,

zabodl do mě ten svůj tvrdý východoevropský pohled a pravil: „Hele, mladej, můžeš si vybrat. Buďto si ty prachy vezmeš, anebo jsme my dva spolu skončili.“ „Nechte si ty peníze, Iciku,“ mrkl jsem na něj a udělal krok směrem k dělové hlavni, „a radši mi místo toho prokažte laskavost, ze starého přátelství. Vystřelte mě ještě jednou.“

Tak už leť

První si ho všiml Páťa. Jdeme takhle zrovna procházkou na hřiště, když najednou Páťa vykřikne: „Tati, koukej!“ Hlavu má zakloněnou a přimhouřenýma očima se dívá někam vysoko nade mě, a ještě než si stačím představit létající talíř s mimozemšťany nebo klavírní křídlo řítící se shůry přímo na nás, zmocní se mě mrazivé tušení, že tu něco nehraje. Jenže když se obrátím a podívám se tím směrem, vidím za sebou jen ošklivý čtyřposchodový panelák, ze kterého trčí krabice klimatizací, takže vypadá, jako by trpěl ohyzdnou kožní chorobou. Slunce stojí na obloze přímo nad střechou a trochu mě oslňuje, ale než stihnu najít lepší úhel, aby mi nesvítilo přímo do očí, už slyším Páťu, jak mi říká: „Ten pán chce asi létat.“ Teprve v tu chvíli zpozoruju muže v bílé košili, který stojí na zábradlí střešní terasy a dívá se dolů, přímo na mě, a mezitím se vedle mě znovu ozve Páťa: „Tati, myslíš, že je to superman?“ A já, místo abych mu odpověděl, zakřičím na toho muže: „Nedělejte to!“

Muž na mě jen dál zírá. Znovu vykřiknu: „Prosím vás, nedělejte to! Ať už vás tam nahoru přivedlo cokoli, určitě vám to připadá jako neřešitelný problém, ale věřte mi – vyřešit se dá všechno. Když teď skočíte, opustíte tenhle svět s vědomím bez-

východnosti a bude to vaše poslední myšlenka v životě. Žádná rodina, žádná láska, jen tohle vědomí porážky. Ale když budete žít, přísahám vám na všechno, co je mi v životě nejdražší, že ta bolest a zoufalství, které teď prožíváte, postupně odezní a za pár let z toho všeho bude veselá historka, kterou budete dávat v hospodě k dobru, jak jste se chystal skočit ze střechy a neznámý člověk, co stál dole na chodníku, na vás zavolal...“

„Cože?“ zakřičí ten muž na střeše a ukáže si na ucho. Nejspíš mě kvůli rámusu z ulice neslyší. Anebo ne, protože já to jeho „cože“ zaslechl naprosto zřetelně. Možná prostě jen špatně slyší. Třeba je nahluchlý. Páta, který mě teď objímá kolem pasu, jenže má příliš krátké ruce, takže je to trochu, jako by objímal mohutný kmen baobabu, na toho muže zavolá: „Máte supermanské schopnosti?“ Ale ten muž si znovu ukáže na ucho, jako že neslyšel, a zakřičí dolů: „Mám toho všeho dost! Už nemůžu! Jak dlouho se tohle dá vydržet?“ A Páta na něj zavolá zpátky, jako by vedli ten nejvšednější rozhovor: „Tak předvedte, jak umíte lítat!“ A mě přepadne hrozný stres, takový ten stres, co vás sevře, když víte, že všechno teď záleží jen a jen na vás.

V práci se mi to stává často. S rodinou taky, ale méně. Třeba tenkrát, jak jsme jeli do Sachne a já řídil, dupl jsem v zatáčce na brzdu, jenže auto dostalo smyk. Řítilo se neovladatelně po silnici a mně prolétlo hlavou: „Buď to teď zvládneš, anebo je to konec.“ Tenkrát v Sachne jsem to nezvládl a vybourali jsme se. Liat, která jediná nebyla připoutaná, zemřela a já zůstal na kluky sám. Pátovi byly tehdy dva roky a sotva uměl mluvit, ale Noam se mě pořád dokola vyptával: „Kdy se máma vrátí? Kdy přijde máma?“ A to mluvím o době ještě dlouho po pohřbu. Noamovi bylo tenkrát osm let, což už je věk, kdy by děti měly chápat, co je to smrt, ale stejně se pořád ptal. A já, který jsem i bez těch věč-

ných otázek věděl, že za to všechno můžu já, jsem měl sto chutí to zabalit. Přesně jako ten chlápek na střeše. Ale vyhrabal jsem se z toho. A teď jsem tady, chodím bez berlí, žiju se Simonou, jsem dobrej táta. Tohle všechno jsem chtěl tomu muži na střeše říct, vysvětlit mu, že vím naprosto přesně, co teď prožívá, ale že když se nerozplácne jako pizza dole na chodníku, přebolí to. Na mou duši, vím, o čem mluvím. Na celé planetě byste nenašli člověka, co klesl tak hluboko jako já. Ten chlap nahoře by měl prostě sejít po schodech dolů a dát tomu týden. Měsíc. Klidně i rok, bude-li třeba.

Ale jak tohle všechno sdělit člověku, který je očividně nahluchlý? Páťa mě zatím tahá za ruku a říká: „Ten pán asi dneska lítat nebude. Pojď už, tati, půjdem na to hřiště, než bude tma.“ Ale já stojím dál na místě jako přikovaný a křičím z plných plic: „Lidi pořád umírají, chcípají jako mouchy, i když nepácháme sebevraždy. Nedělejte to! Prosím vás, nedělejte to!“ Muž na střeše přikývne, zdá se, že tentokrát aspoň něco zaslechl, a pak zakřičí zpátky: „Jak to víte? Jak víte, že umřela?“ Vždycky je v tom nějaká, co umřela, chci na něj zakřičet zpátky. Vždycky je to tak. A když ne ona, tak někdo jiný. Ale tohle by ho zrovna nepřimělo slézt z toho zábradlí, a tak místo toho zahulákám: „Je tady dítě!“ a ukážu přitom na Pátů. „Nechcete přece, aby to ten kluk viděl!“ A Páťa vedle mě křičí: „Ale jo! Jo, chci to vidět! Tak už leť, Supermane, než bude tma!“ Je prosinec, opravdu se stmívá brzy. A jestli ten člověk skočí, budu mít na svědomí i tohle. Irena, psychologka hrazená pojišťovnou, mi zase věnuje ten svůj pohled říkající „po vás už mám padla“ a nahlas prohlásí: „Není to vaše vina. To si musíte pořád opakovat.“ A já přikývnu, protože vím, že za pár minut terapeutické sezení skončí a Irena musí vyzvednout dcerku z jeslí, ale bude mi to málo platné, i tohohle

nahluchlého si ponesu jako svou neodčinitelnou vinu, tak jako si nesu Liat a Noamovo skleněné oko. Musím ho zachránit.

„Počkejte tam na mě!“ zařvu z plných plic. „Vydržte! Vyběhnu k vám nahoru a promluvíme si!“ A on na mě volá shora: „Nevydržím to bez ní! Nedokážu to!“ A já zakřičím: „Vydržte!“ A Pátovi řeknu: „Pojď, cvrčku, půjdeme za tím pánem na střechu.“ A Páťa sladounce zavrtí hlavou, jak to dělává vždycky pár okamžiků před tím, než ztropí scénu, a řekne: „Jestli bude lítat, uvidíme to líp odsud.“ „Nebude lítat,“ ujistil jsem ho. „Dneska ne. Pojď se mnou nahoru. Táta tomu pánovi musí něco říct.“ „Tak to na něj zavolej odsud,“ vede si Páťa zarputile dál svou. Vykroučí se z mého sevření a lehne si na chodník, jako když se vzteká v obchodáku a já ani Simona s ním nic nez můžeme. „Schválně, kdo dokáže vyběhnout po schodech až nahoru na střechu,“ zkusím to. „Jestli to zvládneme bez zastavení, dáme si oba za odměnu zmrzlinu.“ „Já chci zmrzku hned!“ zakvílí Páťa a svíjí se přitom na chodníku. „Já chci zmrzku!“ Na tyhle nesmysly ale teď není čas. Popadnu ho do náručí. Páťa sebou mrská a ječí, ale já si toho nevšímám a rozběhnu se směrem k domu. „Co je tomu klukovi?“ slyším volat muže na střeše. Neodpovím, vběhnu na schodiště. Třeba ho zvědavost na chvíli zadrží před skokem. Bude chtít vědět, co se děje, a počká, než k němu doběhneme.

Kluk už váží docela dost, není to žádná legrace vyběhnout několik pater po schodech s pětiletým dítětem v náručí, zvlášť když nejeví sebemenší vůli spolupracovat. Ve třetím patře už nemůžu popadnout dech. Zrzavá sousedka pootevře dveře a ptá se mě, koho hledám, zřejmě slyšela Pátův křik, ale já si jí nevšímám a supím dál po schodech. I kdybych jí chtěl odpovědět, nedokázal bych popadnout dech. „Nahore nikdo nebydlí,“ volá na

mě, „je tam už jen střecha.“ Když dořekne větu, její vysoký hlas se najednou zlomí a Páťa na ni křičí zpátky: „Já chci zmrzku! Zmrzkúúúú!“ Nemám už volnou ruku, abych otevřel oprýskané dveře vedoucí na střechu, ruce mám plné Páti, který sebou dál šije, a tak do nich vši silou kopnu. Na střeše nikdo není. Ještě před chvílí seděl ten muž na zábradlí a teď tam není. Nepočkal. Netoužil se dozvědět, proč to dítě tak vyvádí. „Už odletěl,“ zakňourá mi v náručí Páťa, „odletěl a kvůli tobě jsem to neviděl! Kvůli tobě!“ Vykročím k zábradlí. Třeba si to rozmyslel a sešel dolů požárním schodištěm, snažím se uklidnit sám sebe. Ale sám tomu nevěřím. Vím to, jsem si jistý, a v náručí mám dítě, které to nesmí vidět, prostě nesmí, protože mu to způsobí trauma na celý život, a jedno trauma už má, víc opravdu nemá zapotřebí, ale nohy mě samy nesou k okraji střechy. Je to jako rýpat se ve staré ráně, jako objednat si další skotskou, i když dobře víte, že máte vypito, jako sednout si za volant, i když cítíte, že jste unavený, strašně unavený. Jak se přibližujeme k zábradlí, tušíme tu hlubokou propast před sebou. Páťa zmlkne a já slyším dech nás obou, jak se mísí s kvílením sanitky, přijíždějící z dálky, jako by mi chtělo říct: „Proč to děláš? Proč to musíš vidět? Myslíš si, že tím něco změníš? Že tím někomu pomůžeš?“ Najednou za sebou slyším pronikavý hlas té zrzavé sousedky: „Pusíte ho!“ Otočím se k ní, nechápu, o co jí jde. „Pusť mě!“ křičí teď i Páťa. Když se do našich sporů vmísí někdo zvenčí, vždycky mu to dodá páru a začne vyvádět ještě víc. „Je ještě moc malej,“ pokračuje zrzavá sousedka, hlas se jí zlomí, je teď rozechvělý, tichý. Má na krajíčku. Houkání sirén se přibližuje a zrzavá sousedka vykročí směrem ke mně. „Vím, že se hrozně trápíte,“ říká mi. „Vím, jak je to strašně těžké. To všechno vím. Věřte mi.“ V hlase má něco tak bolestného, že i Páťa se mi přestane svíjet v náručí

a zírá na ni jako uhranutý. „Podívejte se na mě,“ zašeptá. „Jen se podívejte. Tlustá, osamělá ženská. Taky jsem měla takového kloučka. Víte, jaké to je, přijít o dítě? Uvědomujete si, co se chystáte udělat?“ Páta v mém náruči mě pevně obejmje. „Podívejte se, jaký je to roztomilý klučik,“ říká a už stojí u nás, svou buclatou rukou hladí Pátu po vlasech. „Byl tady jeden pán,“ říká Páta a upře na ni svoje krásná hnědá kukadla. Ty oči má po Liat. „Byl tady jeden pán, ale už uletěl. Kvůli tátovi jsme to neviděli.“ Sirény záchranky se zastaví přímo pod námi. Udělám ještě krok k zábradlí a upocená dlaň sousedky uchopí tu mou. „Nedělejte to,“ říká. „Prosím, nedělejte to.“

Páta si objedná kopeček vanilkové do kelímku. Já si dám pistáciovou a straciatellu do kornoutu. Zrzavá sousedka poprosí o čokoládový mléčný koktejl. Všechny stolky u zmrzlinárny jsou upatlané, snažím se jeden očistit ubrouskem. Páta naléhá, že chce ochutnat ze sousedčina čokoládového koktejlu, a sousedka mu to dovolí. Taky se jmenuje Liat. Je to dost obvyklé jméno. Neví nic o Liat, neví o bouračce, neví nic. A já nevím nic o ní. Jen to, že přišla o dítě. Když jsme vyšli před dům, zrovna nakládali mrtvé tělo do sanitky. Naštěstí už bylo přikryté bílým prostěradlem, o jednoho nebožtíka před očima míň. Zmrzlina mi přijde trochu přeslazená, ale Páta a sousedka vypadají spokojeně. Páta drží v jedné ruce kalíšek se zmrzlinou a druhou natahuje po sousedčině čokoládovém koktejl. Vždycky dělá takovéhle věci, nevím proč, vždyť už dostal zmrzlinu, proč chce zas něco navíc? Už se nadechuju, že ho napomenu, ale zrzavá sousedka mi posunkem naznačí, že je to v pořádku, a podá Pátovi svůj koktejl, kde už zbývá jenom trochu. Její syn je mrtvý, moje žena je mrtvá, ten muž ze střechy je mrtvý. „Podívejte se,

jak je roztomilý,“ říká mi, zatímco se Páťa ze všech sil snaží vysát brčkem poslední kapku čokoládového koktejlu ze dna kelímku. A má pravdu. Je.

Jenom gram

V kavárně nedaleko domu, kde bydlím, obsluhuje sympatická servírka. Oren, který tam dělá v kuchyni, mi řekl, že nemá kluka, že se jmenuje Šikma a ráda si tu a tam dá brčko. Než tam začala pracovat, moc jsem do té kavárny nechodil, teď tam ale vy-
sedávám skoro každé ráno. Objednám si espresso, dám se s ní na chvíli do řeči. O tom, co jsem zrovna četl v novinách, o hostech v kavárně, o sušenkách. Někdy se mi i podaří ji rozesmát, a když se směje, dělá mi to dobře. Už jsem ji několikrát málem pozval do kina, ale vždycky jsem si to na poslední chvíli rozmyslel, přece jen je to moc okaté. Vzít holku do kina je jen o stupínek míň než ji pozvat na večeri anebo na víkend do Ejlatu. Když pozvete holku do kina, nedá se to vykládat víc způsoby, je to skoro, jako byste jí řekli: „Chci se s tebou vyspat.“ A kdyby neměla zájem a odmítla, bude to trapas. Proto jsem nakonec dospěl k závěru, že bude lepší pozvat ji na jointa. Přinejhorším řekne: „Já trávu nekouřím,“ načež já utrousím nějaký vtípek o zhulencích, objednám si další malé espresso jakoby nic a pojedje se dál.

Proto jsem se rozhodl zavolat Avrimu. Tenhle můj spolužák z gymplu jako jediný z ročníku hulil pravidelně. Naposled jsem s ním mluvil někdy před dvěma lety. Zatímco jsem vytácel jeho

číslo, v hlavě jsem si sumíroval krátkou povšechnou konverzaci, se kterou začnu, než se dostanu k tomu, že bych potřeboval sehnat nějaký slušný hulení. Ale jen co jsem se Avriho zeptal, jak se má, spustil: „Ty vole, blbý, hele. Zavřeli hranici s Libanonem kvůli Sýrii a al-Káidě a podobnejm sračkám. Není matroš, suším hubu, člověče. Už tady z toho lezu po zdech.“ Zeptal jsem se ho, jak vůbec žije, a on hned spustil, ačkoli jsme oba moc dobře věděli, že mě to ani za mák nezajímá. Začal mi vykládat, že jeho holka čeká děcko a že ho oba chtějí, jenže její máti je vdova a tlačí na ně, že se mají vzít na rabinátu, prý její nebožtík otec by si to tak přál. Co on na to tak asi může říct? Přece nepůjde s krumpáčem na hřbitov vyhrabat jejího fotříka, aby se ho zeptal. A já se ho celou dobu snažil uklidnit, vysvětlit mu, že o nic nejde. Popravdě mě vážně nepálilo, jestli se Avri bude ženit na rabinátu. I kdyby mi oznámil, že se stěhuje do Evropy anebo se rozhodl změnit pohlaví, bude mi to naprosto volný. A tak jsem prohodil: „No a nevěděl bys přece jen o někom, kdo má doma pár kytek? Ne že bych se tolik toužil zhulit, je to pro jednu super zajímavou holku, na kterou potřebuju udělat dojem.“ „Hele blbý,“ odpověděl Avri znovu. „Dokonce jsem začal kouřit Nice Guy, což je hrozný svinstvo, ale dneska jediný sehnatelný konopí.“ „Nice Guy jí fakt přinést nemůžu, to by vypadalo blbě.“ „Jasný, no,“ zamumlal Avri na druhém konci drátu. „Chápu tě, kámo, ale zdroje fakt vyschly.“

O dva dny později se mi Avri ozval s tím, že by možná o něčem věděl, ale je to poměrně dost komplikovaný. Řekl jsem mu, že si klidně připlatím, pokud jde o tohle. Pro jednu to unesu, nepotřebuju víc jak gram. „Neřekl jsem, že je to drahý,“ rozčílil se Avri, „ale komplikovaný. Sejdeme se za půl hodky v Karliba-chově ulici 46 a všechno ti vysvětlím.“